

zich realiseren dat er anderen zijn die jouw hulp kunnen gebruiken, en die jou tegelijkertijd ook veel te bieden hebben.' Beide voorlezers laten weten dat de VoorleesExpress altijd op zoek is naar meer vrijwilligers. Emma vult aan: 'Het is heel bijzonder om bij iemand thuis te komen, en ook heel mooi. Het kan iemand zijn die bij je om de hoek woont, die je in principe op straat tegen zou kunnen komen, maar die in een compleet andere wereld leeft, en dat zie je zodra je de drempel overstapt.'

Voor meer informatie over de VoorleesExpress, zie www.voorleesexpress.nl.

Yentl de Lange volgt de Master Midden-Oostenstudies aan de Universiteit van Amsterdam.

Ruth Sudhölter is redacteur Kunst en Cultuur bij *ZemZem*.

Geheime talen en woorden: het 'gay Arabisch' in Syrië

Maciej Klimiuk

Kenmerkend voor talen van LHBT-gemeenschappen is dat ze geheim worden gehouden voor buitenstaanders. Het Indonesische *Bahasa gay* ('homotaal') is de enige homotaal uit een moslimland dat in kaart is gebracht.¹ Over de homotalen in Arabischtalige landen is nauwelijks literatuur, behalve een vocabulaire van seksualiteit uit Tripoli (Libië) en mijn eigen inleiding tot het zogenaamde gay Arabisch in Syrië.² In dit artikel onderzoek ik het gay Arabisch, met de Syrische variant als casestudy. Ik zal laten zien hoe er in zeer expliciete termen, maar toch op verkapte wijze, over seks wordt gesproken.

De gegevens voor dit artikel dateren uit 2009 en 2011, toen ik dialectologisch onderzoek deed in Damascus en Latakia. Mijn informanten, homo- en heteroseksuelen, waren afkomstig uit verschillende delen van Syrië en woonden in de steden Damascus, Aleppo, of Latakia. Aangezien de meeste gegevens van mensen uit Latakia afkomstig zijn, kunnen bepaalde grammaticale vormen en uitdrukkingen typisch zijn voor het Arabische dialect van die stad.

'Homo' of 'flikker': hoe zeg je het in het Arabisch?

Er is geen eenduidig antwoord op de vraag wat het woord voor homoseksuele man is in het klassiek Arabisch. De wortel *l-w-t*, gerelateerd aan het Koranische en Bijbelse personage Lot, is in dit verband het bekendst: hier zijn de woorden *liwāt* ('sodomie, pederastie, homoseksualiteit') en *lūtī* ('pederast, sodomiet, homoseksueel') van afgeleid. In Arabische woordenboeken wordt *liwāt* echter gedefinieerd als '*amal qarwm Lūt* ('de daad van de mensen van Lot');³ de connotatie met homoseksualiteit is heel recent. Het woord *lūtī* wordt vandaag de dag als kwetsend ervaren.

Arabische LHBT-activisten hebben termen ingevoerd die niet kleinerend zijn en niets te maken hebben met het verhaal van Lot. De invoering van een nieuwe terminologie gebeurt bijvoorbeeld in het tijdschrift *Barra* dat wordt gepubliceerd in Libanon. Een nieuw woord in het modern Standaardarabisch is *mithlī* ('gay').⁴ De term *mithlī l-ġins* betekent 'van hetzelfde geslacht/seks', *mithliyya* betekent 'lesbienne' en *ġunusiyya mithliyya* betekent 'homoseksualiteit'.⁵

De Arabische dialecten in Syrië hebben verschillende termen voor 'homoseksueel'. Sommige zijn beledigend, aanstootgevend, of grof. Voorbeelden hiervan zijn *bəshʔt* (*bəshʔt*) en *m'al'an*, die vertaald kunnen worden als 'flikker'. Er zijn ook termen die heteroseksuelen gebruiken om homomannen mee aan te duiden

Lūṭī wordt als kwetsend ervaren

die op een vrouwelijke manier gesticuleren; het gaat dan om de woorden *dabʔ* ('hyena') en *arnab* ('konijn, haas'). De vergelijking met deze dieren is niet toevallig: de hyena is onrein in het islamitische geloof, wat een parallel met homoseksuele relaties suggereert. Het gebruik van het woord 'konijn' is suggestiever en vereist dat we ons voorstellingsvermogen aanspreken: konijnen zijn dol op wortels (*žazar*), en *žazar* betekent zoveel als 'grote pik' in gay Arabisch. Beide woorden, *dabuʔ* en *arnab*, komen ook voor in het klassiek Arabisch, maar niet in de betekenis van homoseksueel. Ze behoren tot een kleine groep van zelfstandig naamwoorden die vrouwelijk zijn hoewel ze niet op *-a* eindigen. Het lijkt alsof er een verband is tussen het vrouwelijk geslacht van deze termen in het klassiek Arabisch en hun gebruik in dialect voor homo's die als vrouwelijk worden gezien.

Andere voorbeelden van woorden die homoseksueel betekenen zijn *manyak* en *mamhūn* – deze hebben betrekking op homoseksuelen die de passieve rol vervullen bij de seksuele daad. Het woord *manyak* is afgeleid van de stam *n-y-k*. De woorden die van deze stam afgeleid zijn, worden geassocieerd met penetratie en geslachtsgemeenschap. Zo kan een man tegen een andere man *bəddi nīkak* ('Ik wil je neuken') zeggen. Soms worden de termen *manyak* en *mamhūn* ook gebruikt als koosnaam voor degene die opschept over zijn avontuurtjes met heteroseksuele mannen. In zo'n geval betekenen de woorden 'slet', maar op een lacherige en niet een neerbuigende manier.

Het woord *šabi* wordt ook gebruikt in de zin van 'passieve homoseksueel', hoewel de primaire betekenis 'jongen, jongere' is. Van dezelfde stam *š-b-y* komt het woord *šəbyanžī* ('homoseksueel'). Het suffix *-žī* is typisch voor beoefenaren van beroepen in het Syrisch-Arabisch, maar het is niet bekend of deze term historisch gezien verwees naar een beroep dat verbonden was met homoseksualiteit. Ook *təbžī* is een term voor homoseksueel dat eindigt op *-žī*.

Hoe noemen homoseksuelen elkaar?

De woordenschat van het gay Arabisch bestaat voornamelijk uit uitdrukkingen die betrekking hebben op seks, maar bevat ook woorden voor bijvoorbeeld zoenen. Aanspreekvormen onder homo's worden ook gebruikt buiten de context van seks. Binnen een vriendengroep van homomannen bestaat een zekere hiërarchie die tot uitdrukking komt in de manier waarop ze elkaar aanspreken. Naar de sleutelfiguren binnen de groep wordt verwezen als *māma* ('moeder'). De 'moeder' is meestal de oudste en meest ervaren man in de groep, wiens taak het is om conflicten binnen de groep op te lossen en jongere homo's in het oog te houden. 'Moeders' zijn hier het best voor toegerust omdat ze invloedrijke mensen kennen en over financieel kapitaal beschikken. Homoseksuele vrienden die deel van de groep zijn, worden *əkhti* ('mijn zus') genoemd. Deze vorm wordt echter alleen gebruikt door mensen die deel uitmaken van de groep; iemand die geen deel van de groep is kan iemand niet *əkhti* noemen, zelfs al kent hij de persoon goed.

Als een nieuwe persoon tot de groep toetreedt, dan wordt degene die hem heeft geïntroduceerd zijn 'moeder'. Een moeder noemt deze persoon meestal *bənti* ('mijn dochter'). In een groep wordt vaak één persoon *šarmūta* ('hoer') genoemd, namelijk als hij zijn talloze seksuele relaties niet verbergt; deze man kan ook als een soort seksleraar worden gezien. De term *šarmūta* verwijst in deze context naar een persoon die is ingewijd in de geheimen van seksualiteit; het is geen neerbuigende term. Naast de woorden die naar vrouwen verwijzen ('moeder', 'dochter', 'zuster'), gebruiken de leden van de groep vrouwelijke voornaamwoorden, werkwoordsvormen en bijvoeglijk naamwoorden voor elkaar.

Dabʔ (hyena) en arnab (konijn, haas) zijn vrouwelijke homomannen

shū ḥalwe yā bənti!

'Wat ben je mooi, mijn dochter!'

hiyye bədda tāklu

(letterlijk:) 'Ze wil hem opeten'

Homoseksuele mannen noemen heteromannen naar de namen van twee Arabische letters, *sin* en *nūn*, die volgens informanten naar twee soera's verwijzen: 36 (*Yā sin*) en 68 (*Al-Qalam*, ook wel *Nūn* genaamd). De term *sin* wordt gebruikt voor mannen met extreem geprononceerde mannelijke trekken die zich als heteroseksueel identificeren. De term *nūn* verwijst ook naar heteroseksuele mannen, maar dan naar diegenen die als lelijk, klein en dik worden gezien. Dit houdt mo-

gelijk verband met de vorm van de letter *nūn*, die op een volle maan lijkt (◌), en dus rond is. Het symbolisme van Arabische letters is niettemin complex en niet altijd even duidelijk. Heteromannen weten niet dat deze letters worden gebruikt bij de zogenaamde selectieprocedure voor seks.

Een ander populair woord voor een heteroman is *adiyye*, dat waarschijnlijk van het bijvoeglijk naamwoord *qadī* ('heerlijk, lekker' – gebruikt voor eten) is afgeleid. De dialectale vrouwelijke vorm eindigend op *-iyye* wordt gebruikt om te verwijzen naar een knappe heteroseksuele man van tussen de dertig en veertig jaar oud, met veel borsthaar. Heteroseksuelen die de geheime gaytaal kennen omdat ze seks hebben met homo's of om een andere reden omgaan met homoseksuelen, kunnen voornoemde termen ook gebruiken. Ze kunnen dat ook doen om homo's uit te schelden.

ante bathabb al-baṣat?

'Hou je van plezier?'

bathabb aḏ-ḏazar?

'Hou je van wortels?'

Praten over seks

In de gayscene wordt meestal op een niet-letterlijke manier verwezen naar seks/seksuele handelingen, hetgeen suggereert dat de expliciete woorden taboe zijn. Het woord voor seks hebben wordt vervangen door andere werkwoorden zoals *akal – yākol* ('eten'), *shəreb – yaṣrab* ('drinken'), en *ḥalab – yaḥleb* ('melken'), die verwijzen naar orale seks:

baddak təḥalbu?

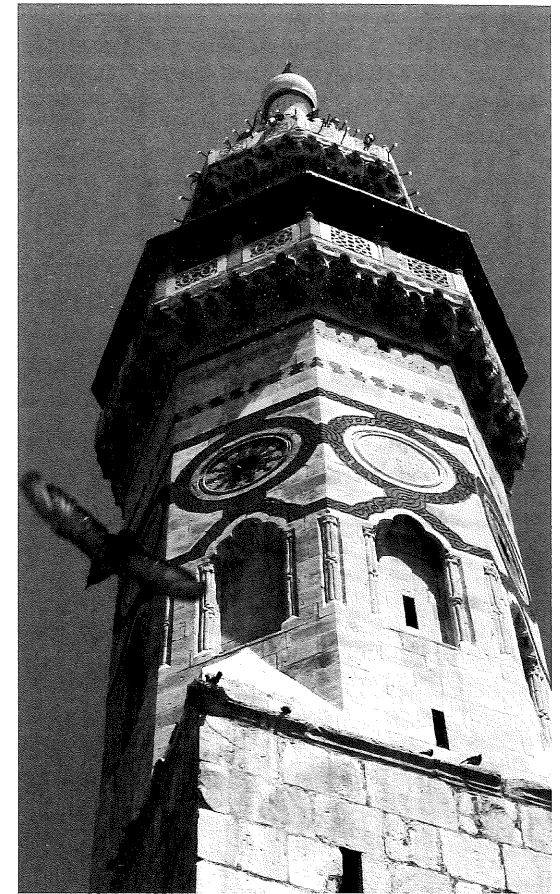
'Wil je hem melken?'

In het praten over seks in het Syrische gay Arabisch kunnen drie tendensen onderscheiden worden: (1) het vormen van nieuwe woorden en uitdrukkingen; (2) het geven van een nieuwe betekenis aan reeds gebruikte termen; of (3) het gebruik van leenwoorden, vooral uit het Engels.

Voor 'seks hebben' wordt de nieuwe wortel *k-ḏ-h* gebruikt, waar het zelfstandig naamwoord *kaḏḏh* ('het seks hebben, het neuken, het penetreren') van is afgeleid alsook de twee werkwoorden *kaḏḏh – yaḏḏh* ('iemand penetreren') en *kaḏḏh – yakaḏḏh* ('gepenetreerd worden'). Een andere groep van nieuwe woorden betreft de voortplantingsorganen, zoals *trū* ('pik'), en *trūwāt* ('grote pik'). De volgende woorden hangen samen met seks en voorspel: *shramḏe* ('klyasma') en *skūḏiyye* ('winden laten tijdens anale seks').

In de volgende gevallen is een nieuwe betekenis verleend aan reeds bestaande woorden. Het woord voor 'ballen' is *wara kharif*, letterlijk 'herfstbladeren'. De etymologie is onduidelijk, maar een gelijkenis met gerimpelde herfstbladeren zou de term kunnen verklaren. De term voor 'een vinger in de anus steken' is afgeleid van het dialectale *aṣbe* ('vinger'), waarschijnlijk door een verandering in de structuur van de wortel: *ba'aṣni, ba'baṣni* betekent 'hij stak een vinger in mijn anus'. Ook combinaties van bestaande Arabische woorden krijgen een nieuwe betekenis, zoals *ballā't al-ēr*, wat 'zuigen', 'pijpen' betekent (een *ballā'a* is het afvoerputje in de gootsteen) en *bāb al-harwa*, (letterlijk 'winddeur') voor de seksuele positie bekend als *standing carry* in het Engels.

In het algemeen zijn woorden die betrekking hebben op seks echter leenwoorden, zoals *sōsēt*, 'blowjob' (mogelijk van het Franse *sucer*, 'zuigen'), *būbs*, 'tepels likken' (van het Engelse woord *boobs* voor 'borsten'). Er is ook een werkwoord afgeleid van het Engelse woord *finger*: *fangarni* betekent hetzelfde als *ba'baṣni* (zie boven). *Dōtta* ('geld', van het Franse woord voor 'bruidsschat', *la dote*) verwijst naar het geld dat wordt betaald voor seks of het geld dat een homoseksuele man die financieel afhankelijk is van een andere man, ontvangt. Een *sifōn* (van *siphon*, 'zwanenhals, sifon') verwijst naar een zogenaamde passieve homo die heteromannen betaalt voor seks. Van sommige termen is de oorsprong onduidelijk, zoals *ōgōḏe* ('kus'),⁶ *ḏūḏū* ('voeten likken') en *lūlū* (*rimming* in het Engels). Het letterlijk overnemen uit het Engels lijkt een nieuw fenomeen te zijn en ik ben slechts één direct uit het Engels overgenomen term tegengekomen, namelijk *golden shower*, wat verwijst naar het urineren op de partner.

Minaret in Latakia. Foto: Maciej Klimiuk

Hoe homomannen onder elkaar praten

Als homomannen onder elkaar praten, kunnen ze ook op een hele specifieke manier spreken. Dit kan in de eerste plaats door het uitrekken van lange klinkers. Aangezien klinkers niet in elk woord uitgerekt kunnen worden, wordt ook wel het woordje *sō* (met een nasale klank) ingevoegd na het woord dat de spreker wil benadrukken in de zin:

akalət trūwāt sō

‘Ik heb zo’n grote pik gepijpt!’

ʿīni bəzər sō!

‘Geef me nou het zaad!’

In het gay Arabisch worden ontkenningpartikels zoals *mā* en *mū* vervangen door *nēbā*, geleend van het Franse *ne... pas*. In de gay taal worden beide partikels dus samengevoegd tot één woord, dat wordt geplaatst vóór het woord dat wordt ontkend, maar niet voor een werkwoord. Samen met een zelfstandig naamwoord betekent het ‘niet hebben’, maar voor een bijvoeglijk naamwoord kan het ‘niet zijn’ betekenen. De tijd en persoon vloeien voort uit de context van de uitspraak:

nēbā trū

‘Hij heeft een kleine pik’

(letterlijk: ‘geen pik’)

nēbā aʿwi

‘Zijn pik is/was niet hard’

(letterlijk: ‘niet hard’)

Hoe praat je in het geheim

Het geheime karakter van het gay Arabisch wordt niet alleen bereikt door nieuwe woorden te bedenken, een nieuwe betekenis te geven aan bestaande woorden, of door leenwoorden; het kan ook worden bereikt door de grammaticale structuur te veranderen. In het gay Arabisch uit Syrië kunnen twee geheimtalen worden onderscheiden.

Woorden met betrekking tot seks zijn meestal leenwoorden

De eerste geheimtaal noem ik de *zād b-əl-hā*-taal, die lijkt op een ge-

heimtaal van kinderen. Het is gebaseerd op een simpele regel, die verborgen is in de naam van de taal: *zād b-əl-hā* betekent letterlijk ‘z met (in plaats van) h’.

Latakia vanaf de zuidelijke boulevard. Foto: syrialooks, via Flickr

De eerste letter in de naam van de taal, in dit geval de letter *z*, vervangt de eerste medeklinker van het woord, in dit geval de *h*. Elke andere medeklinker kan in plaats van de letter *z* worden gebruikt. De ontvanger van de boodschap kent de sleutel, omdat na elk versleuteld woord aanvullende informatie wordt gegeven. Bijvoorbeeld: *həlu* (mooi) > *zəlu b-əl-hā* (*z* in plaats van *h*), waarbij *z* de sleutel is en *h* de eerste medeklinker van het versleutelde woord. Niet alle woorden worden veranderd: bij persoonlijke voornaamwoorden, voorzetsels, voegwoorden, en bijwoorden wordt het meestal weggelaten, afhankelijk van de persoon die spreekt. De volgende voorbeelden illustreren het gebruik van deze geheimtaal:

bəddi nīkak yā həlwe!

zəddi b-əl-bā zīkak b-ən-nā zā b-əl-yā zəlwe b-əl-hā!

(ofwel: *zəddi* met een *b* *zīkak* met een *n* *zā* met een *y* *zəlwe* met een *h*)

‘Ik wil je neuken, schoonheid!’

shūf! hayy əsh-sharmūta bədda tāklu

zūf! b-əsh-shā zayy b-əl-hā z-zarmūta b-əsh-shā zədda b-əl-bā zāklu b-ət-tā

(ofwel: *zūf* met een *sh* *zayy* met een *h* *z-zarmūta* met een *sh* *zədda* met een *b* *zāklu* met een *t*)

‘Kijk, die hoer wil je pijpen’

Hoewel deze taal is gebaseerd op een enkele, zeer eenvoudige regel, vereist het enige oefening om hem vloeiend te kunnen spreken; het begrijpen van de regels is niet voldoende.

Een andere taal noem ik de *shīt*-taal.⁷ Het is moeilijk in te schatten hoe populair en gebruikelijk deze taal vandaag de dag is. De regels variëren en de veranderingen van de woorden zijn significant. De volgende voorbeelden tonen een aantal specifieke woorden, uitdrukkingen en zinnen in deze geheimtaal:

'amalət ma'ò
ma'malshīt la-shallāto
 'Ik had seks met hem'

bəntof shə'ri
məntəfshīt la-masha'rsbīt la-shallāti
 'Ik ga mijn schaamhaar laten epileren'
 (letterlijk: 'ik ga het schaamhaar van mij laten epileren')

bəfrok kəssi
mafrakshīt la-maksasshīt la-shallāti
 'Ik ben over mijn penis aan het schrijven'
 (letterlijk: 'Ik raak de vagina van mij aan')

farakət kəssi
stuforukāt la-maksasshīt la-shallāti
 idem

Hoewel er grote veranderingen in de structuur van de woorden optreden, zeiden informanten dat de *shīt*-taal vrij gemakkelijk is en dat iedereen kan leren om de woorden op de juiste manier te veranderen. De informatie die ik kreeg

De žād b-əl-hā-taal lijkt op een geheim- taal van kinderen

suggereert dat deze taal talloze prefixen en suffixen bevat (meestal in de vorm van de medeklinkers *sh*, *t* en *m*), dat de wortelradicalen worden vervangen door andere fonemen (spraakklanken), en dat lange klinkers en medeklinkers worden ingekort. In vergelijking met dialect ondergaat de *shīt*-taal bovendien belangrijke grammaticale vereenvoudigingen: zo is de persoon vaak enkel uitgedrukt in de zogenaamde genitiefexponent *la-shallāt-* (*la-shallāt-i*, van mij; *la-shallāt-u*, van hem). Ook moet de tijd van het werkwoord (tegenwoordige tijd, verleden tijd, etc.) worden afgeleid uit de context.

Samenvatting

De Syrische gaytaal is een geheimtaal doordat er woorden zijn waarvan buitenstaanders de betekenis niet kennen, doordat er nieuwe partikels worden ingevoerd, en omdat er helemaal nieuwe taalvormen worden gemaakt. Toekomstig onderzoek naar gay Arabisch is belangrijk omdat het een grote bijdrage levert aan de kennis over geheimtalen. Ik weet niet hoe de gaytaal zich vandaag de dag in Syrië ontwikkelt, aangezien veel Syrische homoseksuelen nu in West-Europese landen wonen. Hoewel het vergeten van gay Arabisch een groot verlies zou zijn voor taalkundigen en sociale wetenschappers, geldt dit niet voor de homogemeenschap zelf: als een geheimtaal verdwijnt, betekent dat meestal dat de gebruikers vrij kunnen communiceren, en niet als een ondergrondse minderheid die vervolging riskeert.

Maciej Klimiuk is onderzoeker op de afdeling Semitische studies van de Universiteit van Heidelberg. Zijn voornaamste onderzoeksinteresses zijn Arabisch/Maltese dialectologie en Semitische taalkunde. Hij deed onderzoek in Syrië, Jordanië, Libanon, Tunesië, Indonesië, Turkije en Malta. Sinds 2018 doet hij onderzoek naar het dialect op Gozo (Malta), gefinancierd door het Duitse ministerie voor Onderwijs en Onderzoek (GozoDia project).

Noten

- 1 Tom Boellstorff, 'Gay Language and Indonesia: Registering Belonging', *Journal of Linguistic Anthropology* 14/2 (2004): 248-268.
- 2 Christophe Pereira, 'Les mots de la sexualité dans l'arabe de Tripoli (Libye): désémantisation, grammaticalisation et innovations linguistiques', *L'Année du Maghreb* 6 (2010): 123-145; Maciej Klimiuk, 'Celowa niezrozumiałość. Gejowski język arabski z Syrii [Intentional Incomprehensibility: Gay Arabic in Syria]' in *Queer a islam. Alternatywna seksualność w kulturach muzułmańskich*, red. Katarzyna Górak-Sosnowska (Sopot: Smak Słowa, 2012), 221-235.
- 3 Arno Schmitt 'Liwāt im Fiqh: Männliche Homosexualität', *Journal of Arabic and Islamic Studies* 4 (2001-2002): 51-52.
- 4 Het is afgeleid van de wortel *m-th-l*, wat etymologisch wordt geassocieerd met 'soortgelijk zijn', 'gelijkenis tonen'. De vorm van het woord *mithli* is interessant omdat het grammaticaal op twee manieren geïnterpreteerd kan worden: als een *nisba*-adjectief (soortgelijk), of als een combinatie van het voorzetsel *mithla* (zoals, soortgelijk) met het pronominaal suffix van de eerste person enkelvoud *-ī* (mijn), wat 'net zoals ik' zou betekenen.
- 5 *Barrā*, maart 2005, 19.
- 6 Dit woord wordt specifiek gebruikt voor de sekspartner of goede vrienden. Het woord *bōse* (kus) wordt ook gebruikt en duidt op alle kussen, inclusief de kus bij een begroeting.
- 7 De naam is afgeleid van de vorm *shīt*, die de rol speelt van een van de suffixen, maar die ook het equivalent kan zijn van het dialectale *shī* (iets).

ZemZem

ZemZem

Jaargang 15, nr. 2 / 2019

© 2019

ISBN 978-90-828791-3-1

ZemZem is een uitgave van Stichting Soera. *ZemZem* verschijnt tweemaal per jaar en streeft ernaar informatie, visies en meningen over het Midden-Oosten, Noord-Afrika en de islam te publiceren die niet in de doorsnee media te vinden zijn. Daarnaast biedt *ZemZem* Nederlandstalige onderzoekers een platform om hun lopende of recent afgeronde onderzoek te presenteren. Op die manier wil *ZemZem* een inhoudelijke bijdrage leveren aan zowel het maatschappelijk als het wetenschappelijk debat in Nederland en Vlaanderen.

Hoofdreductie

Lucia Admiraal en Josephine van den Bent

Eindreductie

Nicolet Boekhoff-van der Voort, Nina van Kampen, Nynke van Leeuwen en Maaïke Voorhoeve

Redactie

Hasan Alkhatib, Birkan Calik, Tirza Gevers, Dorieke Molenaar, Ruth Sudhölter, Maria Vlieg, Maaïke Voorhoeve en Joas Wagemakers

Medewerkers aan dit nummer

Paul Aarts, Mohammed Abdulrahman, Asis Aynan, Kor Grit, Holger Gzella, Nina van Kampen, Maciej Klimiuk, Yentl de Lange, Roos van der Lint, Sakina Loukili, Erik Meinema, Judith Naëff, Arkadiusz Płonka, Caroline Roset, Fitriani Sari Yuniarti, Lisa Schouten, Lieke Schrijvers, Dirk Wanrooij, Maaïke Warnaar, Johan Weststeyn en Liesbeth Zack

Illustraties

Arjan Reinders

Grafische vormgevingIrwan Droog, www.irwandroog.nl**Redactieraad**

Paul Aarts, Jurgen Maas en Robbert Woltering

Drukbegeleiding

PrintSupport4U

Omslag

'Dialogoog met een Oosterse dame', Gabriel Sacroug, 1874. Foto met dank aan Museum Collectie Brands

RedactieadresStichting Soera/ *ZemZem*

Postbus 16929

1001 RK Amsterdam

info@zemzemtijdschrift.nlwww.zemzemtijdschrift.nlwww.facebook.com/tijdschriftzemzem**Kopij en ingezonden brieven**Artikelen en brieven kunnen gestuurd worden naar het redactieadres of naar info@zemzemtijdschrift.nl.**Abonnement**

Een jaarabonnement omvat twee nummers en kan op elk gewenst moment ingaan. Opzeggingen dienen zes weken voor het verstrijken van de abonnementsperiode schriftelijk te worden doorgegeven.

Abonnementsprijs (per jaar)

€ 20,- (Nederland)

€ 15,- (studenten)

Europa: € 30,-, buiten Europa: € 40,-

ZemZem* in de winkelZemZem* is onder andere verkrijgbaar bij de volgende boekhandels: Athenaeum Boekhandel, Het Fort van Sjakoo en Island Bookstore (Amsterdam).**Losse nummers**

Losse nummers kosten € 9,95 (excl. verzendkosten) en zijn via onze webshop of per mail te bestellen.

Nummers uit de jaargangen 1 t/m 11 kosten € 5,- en zijn te bestellen zolang de voorraad strekt. Nummers uit de jaargangen 12 & 13 kosten € 8,95.

Advertentiesadverteren@zemzemtijdschrift.nl

Hele pagina: € 150,-

Halve pagina: € 75,-

De kracht van taal

Taal is communicatie, maar nog zoveel meer. Het is een middel voor creatieve expressie en uitdrukking van identiteit, maar creëert ook uitsluiting, belemmering, en onbegrip. Taal kent regels, maar is altijd in beweging. Waar talen samenkomen, is de rol van de vertaler onmisbaar. In deze *ZemZem* kijken we naar de rol van taal en vertaling in het Midden-Oosten, Noord-Afrika en de rest van de islamitische wereld. De artikelen in het katern behandelen historische, culturele, sociale en politieke aspecten van taal, en benadrukken bovenal de flexibiliteit van taal en de creativiteit van haar gebruikers.

Een terugkerend thema is de complexe relatie tussen het Standaardarabisch en de verschillende Arabische dialecten. Nina van Kampen analyseert een televisiedebat in Egypte en laat zien dat de presidentskandidaten een mengvorm gebruiken van Standaardarabisch en Egyptisch dialect om het 'gewone volk' aan te spreken. Het dialect als 'taal van het volk' speelt ook een belangrijke rol in protest en revolutie. Dat was te zien tijdens de Arabische opstanden van 2010-2012, maar ook recenter in Soedan. Caroline Roset en Mohammed Abdulrahman presenteren een analyse van de meest gebruikte slogans. Zij laten zien dat leuzen in Soedanees dialect steeds prominenter werden en mogelijk hebben bijgedragen aan een toenemende populariteit van de demonstraties. Liesbeth Zack hanteert een historische lens in haar analyse van koloniale en nationale debatten over het Egyptisch dialect in de negentiende eeuw. Haar artikel laat een veelzijdige en complexe discussie zien over de rol van het dialect ten opzichte van het klassiek Arabisch. Waar het dialect gevalideerd en gepromoot werd door Europese kolonialisten, oriëntalist en Egyptische nationalist, benadrukten veel Egyptenaren juist zijn lage status en verdedigden ze het klassiek Arabisch.

Taal speelt ook een belangrijke rol in kwesties van identiteit en groepsvorming, met name voor minderheden. Voor de maronitische dichter Maurice Awwad was het Libanese dialect van grote waarde voor de Libanese identiteit. Arkadiusz Płonka analyseert Awwads vertaling van het Nieuwe Testament in het Libanees en belicht de ideologische aspecten van zijn vertaling en de opmerkelijke spelling die hij hanteerde. Naast dialect kan ook geheimtaal een belangrijke rol spelen, speciaal voor sociale minderheden, aangezien dit voor bescherming zorgt. Maciej Klimiuk beschrijft

het vocabulaire en de talige trucs die homoseksuele mannen in de Syrische stad Latakia gebruiken.

De problematiek en politiek van vertaling, en de kunst van het vertaalvak komen eveneens aan bod. Fitria Sari Yunianti bestudeert moderne vertalingen van Arabische islamitische boeken in het Indonesisch en laat zien welke ideologische overtuigingen daarin doorklinken. Yentl de Lange en Ruth Sudhölter spraken met vertaal- en voorleesvrijwilligers in Amsterdam. Vertalers Djúke Poppinga en Mariwan Kanie gingen voor *ZemZem* met elkaar in gesprek over het vak en reflecteren op hun persoonlijke voorkeuren en keuzes. Speciaal voor deze editie vertaalden zij gezamenlijk een gedicht van de Syrische dichter en toneelschrijver Muhammad al-Maghut.

Hoewel het Arabisch en de verschillende dialecten een prominente rol spelen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, is het belangrijk om in een speciaal nummer over taal het Arabisch-centrische beeld te nuanceren. Daarom wordt er ook aandacht besteed aan die andere, eens zo belangrijke taal in de regio: het Aramees. De bijdrage van Holger Gzella beantwoordt de vraag hoe het Arabisch de rol als 'hoofdtal' van de regio heeft kunnen overnemen van het Aramees tussen de achtste en tiende eeuw. Perzisch, Koerdisch, Turks, de verschillende Berbertalen... het zijn slechts enkele voorbeelden van talen die de diversiteit van de regio kenmerken. Dit nummer is helaas te klein om recht te doen aan de veeltaligheid van de regio.

Lucia Admiraal en Josephine van den Bent

Inhoud

Katern: taal

Van het Aramees naar het Arabisch <i>Holger Gzella</i>	9
'Ga gewoon weg': protestleuzen in het Soedan van 2019 <i>Caroline Roset en Mohammed Abdulrahman</i>	18
Egyptisch-Arabisch in de negentiende eeuw: taalgidsen en taalpolitiek <i>Liesbeth Zack</i>	29
De verborgen ideologieën in islamitische vertaalde boeken <i>Fitria Sari Yunianti</i>	39
'Je bent altijd een balling buiten je eigen moedertaal'. In gesprek met Djúke Poppinga en Mariwan Kanie <i>Josephine van den Bent</i>	45
Gemengd Arabisch in een Egyptisch politiek televisiedebat <i>Nina van Kampen</i>	56
Bruggen slaan door middel van talig vrijwilligerswerk in Amsterdam <i>Yentl de Lange en Ruth Sudhölter</i>	65
Geheime talen en woorden: het 'gay Arabisch' in Syrië <i>Maciej Klimiuk</i>	71
Als linguïstische vorm conflict betekent <i>Arkadiusz Płonka</i>	82

Rubrieken

Arabistiek en Islamkunde te Leuven: nauw verweven
thema's in een dynamische omgeving – een interview
met Amr Ryad (NIEUWE GENERATIE) 94
Sakina Loukili

Nieuwe moslima's in Nederland, christelijke identiteit in
Pakistan en religieuze co-existentie in Kenia
(PROEFSCHRIFTEN) 102
Joas Wagemakers

'Een wet van meedoen voor Perzen' (WETENSCHAP) 112
Maaike Warnaar

Een dichter neemt wraak: Hamlet en al-Zir (WETENSCHAP) 122
Johan Weststeijn

Versta je me? (VELDWERK) 135
Maria Vlieg

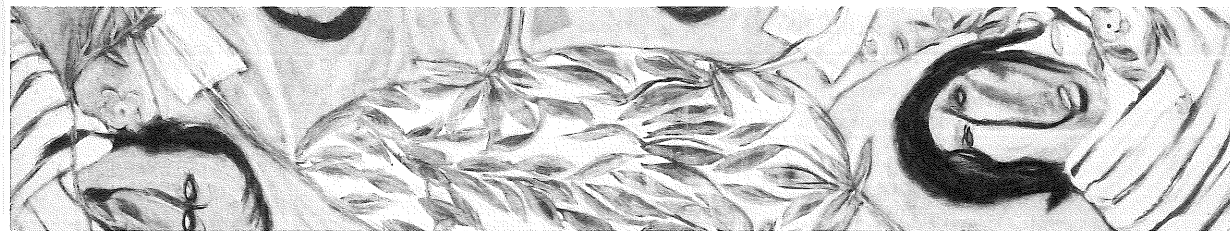
Literatuur

Diefstal (COLUMN) 157
Asis Aynan

Geopolitieke update in *Dwars door het Midden-Oosten*
(RECENSIE) 160
Dirk Wanrooij

Picasso als de valse profet (RECENSIE) 164
Roos van der Lint

Signalementen 168
Paul Aarts, Birkan Calik, Hasan Alkhatib en Dorieke Molenaar

Kunst & cultuur

'Planten zijn net als wij': een interview met
Kamala Ibrahim Ishag 143
Judith Naeff

Van Madinat al-Salam naar mainstream 149
Lisa Schouten

